

Justice & vězeňství

Poslání soudnictví

- podle Hlavy čtvrté Ústavy České republiky je to vykonávání moci soudní jménem republiky.
 - Na to odkazuje i Hlava pátá Listiny základních práv a svobod nazvaná „Právo na soudní a jinou právní ochranu“. Stanovuje zejména, že každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu, všichni účastníci jsou si v řízení rovni, každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.
 - Je zde i několik dalších základních zásad, např. že jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy, presumpce neviny (každý je považován za nevinného až do pravomocného odsuzujícího rozsudku) atd.

Cílem soudnictví...

- je ochrana právního řádu, subjektivních práv a chráněných zájmů fyzických i právnických osob, jakožto i státu jako právnické osoby[1]. Tato ochrana musí být zajišťována zákonem stanovenými postupy v zákonem stanovených procesních formách. Ústavní soud je potom dle Ústavy ČR soudním orgánem ochrany ústavnosti
[1] Musíme rozlišovat zda stát působí jako veřejnoprávní korporace ve veřejném právu, pak lze hovořit o jeho veřejně mocensky nadřazeném postavení, nebo jako subjekt soukromého práva, kde má rovné postavení s ostatními subjekty.

Struktura soudnictví

...je možné ji dělit na tři části:

- obecné soudnictví,
- správní soudnictví
- ústavní soudnictví,
které leží mimo tuto hierarchii, nespadá tedy pod resort Ministerstva spravedlnosti.

Obecné soudnictví

- Soustava této části je takováto: na vrcholu se nachází **Nejvyšší soud** se sídlem v Brně. Dále jsou tu **dva vrchní soudy**; v Praze a v Olomouci. Následuje **8 krajských soudů** a **86 soudů okresních**.
- Pozor: nezapomenout i na Nejvyšší správní soud, který je druhou instancí ve správních záležitostech.

Nejvyšší soud

- Nejvyšší soud jako vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že **rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích, o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů a v dalších případech stanovených zvláštním právním předpisem nebo mezinárodní smlouvou.**
- Nejvyšší soud sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu.

- Nejvyšší soud se skládá z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Z pravomocných rozhodnutí se vydává Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, ve které se v zájmu jednotného rozhodování soudů uveřejňují stanoviska Nejvyššího soudu zaujatá kolegií nebo plénem a vybraná rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů.

Vrchní soudy

- 2 vrchní soudy v ČR mají sídla v Praze a v Olomouci. Rozhodují jako soudy druhého stupně ve věcech, v nichž rozhodovaly v prvním stupni krajské soudy, které patří do jejich obvodu, popř. rozhodují v dalších zákonem stanovených případech.
- Vrchní soud se skládá z předsedy soudu, místopředsedů soudu, předsedů senátů a dalších soudců. Rozhoduje se obvykle v senátech složených z předsedy senátu a 2 soudců.

Krajské soudy

- 8 krajských soudů má sídla v Praze (Městský soud v Praze, Krajský soud v Praze), Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Brně a Ostravě. Tyto soudy si dále zřizují své pobočky, např. Krajský soud v Hradci Králové má pobočku v Pardubicích[1]. Tedy **působnost krajských soudů se nekryje se současným krajským uspořádáním v ČR.**
- [1] Další pobočky: pobočka Krajského soudu v Ústí nad Labem je v Liberci, pobočka Krajského soudu v Ostravě je v Olomouci, pobočka Krajského soudu v Českých Budějovicích je v Táboře, pobočka Krajského soudu v Plzni je v Karlových Varech a pobočky Krajského soudu v Brně jsou v Jihlavě a ve Zlíně.

- Co se týče příslušnosti, tak krajské soudy rozhodují jako **prvoinstanční** v taxativně vymezených záležitostech[1], například **ochrana osobnosti, spory o autorská práva, ve věcech ochrany hospodářské soutěže a dále.**
- Jako druhoinstanční rozhodují v případě odvolání od soudů okresních, které patří do jejich obvodu. Jako soud prvního stupně též rozhodují ve věcech správního soudnictví.

[1] §9 občanského soudního řádu

- Krajský soud se skládá z předsedy soudu, místopředsedů soudu, předsedů senátů a dalších soudců. Rozhodovací činnost krajského soudu vykonávají soudci a přísedící. Předseda a místopředsedové krajského soudu vykonávají kromě rozhodovací činnosti také státní správu krajského soudu a státní správu okresních soudů, které patří do jeho obvodu.
- Předsedové senátu kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů. Senáty krajského soudu se skládají z předsedy senátu a 2 přísedících, jestliže rozhodují jako soudy prvního stupně v trestních věcech, popř. předsedy senátu a 2 soudců v ostatních případech. Samosoudcem je předseda senátu nebo soudce. Předsedou senátu může být pouze soudce.

Okresní soudy

- V ČR je 86 okresních soudů, přičemž 3 z nich mají svou pobočku[1]. Každý okresní soud spadá do obvodu nějakého soudu krajského, který rozhoduje jako druhá instance.
- Okresní soudy v Praze se nazývají Obvodní soud pro Prahu 1 až Obvodní soud pro Prahu 10, v Brně se okresní soud nazývá Městský soud v Brně.
- Okresní soudy **zpravidla rozhodují jako soudy prvního stupně**, až na zákonem stanovené výjimky.

[1] V obvodu Okresního soudu v Bruntále je pobočka v Krnově, Okresní soud v Karviné má pobočku v Havířově a Okresní soud ve Vsetíně má pobočku ve Valašském Meziříčí.

Správní soudnictví

- Ve správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických a právnických osob. Jako prvoinstanční jsou soudy krajské, přesněji jejich specializované senáty a samosoudci, jako druhoinstanční Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně.

Pravomoci soudů ve správním soudnictví...

- ...jsou následující: rozhodování o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy správním orgánem[1], ochrana proti nečinnosti správního orgánu, ochrana před nezákonným zásahem správního orgánu a rozhodování o kompetenčních žalobách. Dále se zde rozhoduje o věcech volebních a ve věcech místního referenda a ve věcech politických stran a hnutí. Práv vyplývajících z výše uvedeného se lze domáhat jen na návrh a po vyčerpání všech řádných opravných prostředků.
- [1] Orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, jakož i fyzická nebo právnická osoba nebo jiný orgán, kterému bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy.

Nejvyšší správní soud

- Sídlo tohoto soudu je v Brně. Působí jako **vrcholný soudní orgán ve věcech správního soudnictví**, zajišťuje jednotu rozhodování tím, že rozhoduje o kasačních stížnostech stanovených zejména zákonem č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.
 - Skládá se z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Rozhoduje buď v senátech nebo v rozšířených senátech.

- Nejvyšší správní soud vznikl až 1.1.2003, přestože v Ústavě ČR byl od počátku zakotven. Zřízen byl na základě soudního řádu správního.

Ústavní soudnictví

- Ústavní soudnictví v ČR představuje, na rozdíl od anglosaských zemí, jen jeden soud, Ústavní soud. V Ústavě je zakotven v článcích 83 až 89, dále o něm pojednává zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Též se mu říká „**negativní zákonodárce**“, neboť může zrušit právní předpis, pokud ho shledá protiústavním.

Ústavní soud

- Je soudním orgánem ochrany ústavnosti, jeho sídlem je Brno a sestává se z 15 soudců, kteří jsou jmenováni prezidentem republiky se souhlasem Senátu na dobu 10 let. Soud se skládá z předsedy, 2 místopředsedů a dalších soudců; rozhoduje buď v plénu nebo ve 3 členných senátech.

Ústavní soud rozhoduje:

- o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem, o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem,
- o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu,
- o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod,
- o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora, v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora,
- o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky, o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu,
- o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak,

- o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony, spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu, o opravném prostředku proti rozhodnutí prezidenta republiky, že referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii nevyhlásí, o tom, zda postup při provádění referenda o přistoupení České republiky k EU je v souladu s ústavním zákonem o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a se zákonem vydaným k jeho provedení.

- Soudci jsou při svém rozhodování vázáni jen ústavním pořádkem a zákonem o Ústavním soudu[1].

[1] Zatímco u ostatních soudů jsou vázáni i „obyčejnými“ zákony a ratifikovanými mezinárodními smlouvami.

Historické aspekty soudnictví. Významné mezníky, vliv na současnou podobu

- Historie českého soudnictví navazuje v mnohém na tradice první republiky. Tato návaznost se projevuje jak u obecných soudů, tak u soudnictví správního i ústavního. Ty zase vycházely z tradic Rakouska-Uherska.

Soudnictví za první republiky

- Prozatímní ústava Československé republiky, zákon č. 37/1918 Sb., se o soudnictví zmiňovala pouze v §13, kde se stanovovalo, že rozsudky a nálezy se vynášejí jménem republiky.
- Podle Ústavní listiny Československé republiky, zákona č. 121/1920 Sb., už soudnictví bylo zakotveno v Hlavě čtvrté. Stanoví se zde, že soudní moc v civilních právních věcech přísluší soudům civilním, a to buď řádným, nebo mimořádným a rozhodčím, soudní moc ve věcech trestních přísluší občanským soudům trestním, pokud není zvláštním zákonem přikázána trestním soudům vojenským, nebo pokud věci tyto nemají být podle všeobecných předpisů projednávány v trestním řízení policejním nebo finančním. **Pro celé území ČSR je zřízen jediný Nejvyšší soud.**

- Byl též zřízen Ústavní soud, který se skládal ze 7 členů. Ústavní soud předválečné ČSR lze obecně charakterizovat jako **orgán kontroly souladnosti zákonů s Ústavou**, jehož činnost však nebyla příliš frekventovaná ani výrazná. Byl jmenován na období 10 let a po jeho uplynutí, v roce 1931, byl opětovně ustanoven až v roce 1938.
 - V době války pak nepůsobil a po ní již nebyl obnoven.

- **Nejvyšší správní soud** byl zřízen již zákonem č. 3/1918 Sb., o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů, známý také jako „zákon listopadový“.
- Vznik a postavení **Nejvyššího soudu ČSR** upravoval zákon č. 5/1918 Sb. Původně soud sídlil v Praze, ale v roce 1919 přesídlil do Brna. Nejvyšší soud byl třetí instancí pro věci civilní i trestní, dále mohl dávat podněty k vydávání justičních zákonů anebo jejich pozměňování. Jeho organizace byla téměř shodná s organizací Nejvyššího soudního a kasačního dvora ve Vídni, jak působil do roku 1918.

Soudnictví během války

- Toto období bylo charakterizováno nesvobodou soudního rozhodování. Např. u Nejvyššího správního soudu rozhodovací se jeho činnost často dotýkala protižidovských zákonů, na druhé straně – díky omezení pravomocí soudu a díky spisové odluce s Německou říší – se podstatnou část nedodělků z předválečných let podařilo vyřídit.
- Celkově se dá říci, že se jednalo o stinnou stránku historie soudnictví.

Soudnictví od války do roku 1960

- Po válce byl problém v působení současně svou Nejvyšších soudů i Nejvyšších správních soudů, jeden původní a jeden na Slovensku.
- V roce 1948 se k moci dostali komunisti a v Ústavě Československé republiky, zákon č. 150/1948 Sb., se článek XI. zabýval mocí soudní: „**Moc soudcovskou vykonávají nezávislé soudy. Soudcové jsou jednak soudci z povolání, jednak soudci z lidu; obojí jsou si při rozhodování rovni. Soudcové vykonávají svůj úřad nezávisle, jsouce vázáni jen právním řádem lidové demokracie.**“
 - V Kapitole sedmé se pak soudům věnuje zákonodárce podrobněji; pokud by člověk nevěděl, o jakou ústavu se jedná, mohl by se podle ustanovení Kapitoly sedmé domnívat, že se jedná o konstituci demokratického právního státu. Skutečnost byla ovšem jiná. Ústava zakotvovala 3 soudy pro celé území Československé republiky: nejvyšší soud, nejvyšší vojenský soud a správní soud.

- Činnost Správního soudu byla postupně utlumována a nakonec, po přestěhování do Bratislavy, zcela zrušena zákonem č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, který nově upravil ústavní pasáže o soudech a tichou cestou vypustil ustanovení o správním soudu. Generální derogací § 18 zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře byly „všechny předpisy o správním soudu“ zrušeny.

- Následkem Protektorátu existovaly po roce 1945 dva nejvyšší soudy, kdy k původnímu prvorepublikovému se přidal Slovenský nejvyšší soud se sídlem v Bratislavě.
 - V roce 1945 a 1946 byly se Slovenskou národní radou uzavřeny dohody, že nejvyšší soudy v Brně a Bratislavě se považují při zachování jejich dosavadní organizace a působnosti podle předpisů pro ně platných za součást jednotného Nejvyššího soudu, který měl sídlo v Brně.

- Zákonem o zlidovění soudnictví z roku 1948 bylo složení Nejvyššího soudu doplněno o potřebný počet soudců z lidu.
 - Senáty byly složeny ze dvou soudců z povolání a tří soudců z lidu jako přisedících a při rozhodování byly všechny hlasy rovnocenné. Soudci z lidu působili dokonce i při rozhodování o stížnostech pro porušení zákona. Vzhledem k tomu, že soudci z lidu byli povoláváni v tomto případě dokonce vládou, znamenalo to vážný zásah do principu nestrannosti a nezávislosti soudů.

Soudnictví od roku 1960 do roku 1968

- Soudnictví v Československé socialistické republice vykonávají **volené (!)** a nezávislé lidové soudy. Soudce volí na nejnižší úrovni občané, na vyšší krajské národní výbory a na nejvyšší Národní shromáždění.
- Soudy jsou: Nejvyšší soud, krajské a okresní soudy, vojenské soudy, jakož i místní lidové soudy.
- Soudy rozhodují zásadně ve sborech. Sbory Nejvyššího soudu, krajských, okresních a vojenských soudů jsou složeny jednak ze soudců, kteří svou funkci vykonávají jako své povolání, jednak ze soudců, kteří ji vykonávají vedle svého zaměstnání. **Obojí soudci jsou si při rozhodování rovni.**

- Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni jedině právním řádem socialistického státu. Jsou povinni řídit se zákony a jinými právními předpisy a vykládat je v souladu se socialistickým právním vědomím. Jako zajímavost se může jevit, že soudci jsou povinni podávat svým voličům nebo zastupitelskému sboru, který je zvolil, zprávy o své činnosti a o činnosti soudu, jehož jsou členy. Soudci mohou být odvoláni voliči nebo zastupitelským orgánem, který je zvolil; podmínky a způsob odvolávání soudců stanoví zákon.

Soudnictví od roku 1968 do roku 1989

- Co se týče Nejvyššího soudu, zde vznikla federální struktura orgánů. Vedle nejvyššího soudního orgánu československé federace tak vznikly i nejvyšší soudy obou republik. Nejvyšší soud CSSR sídlící v Praze byl vrcholným orgánem pro celou federaci. Hlavním úkolem byl výkon dozoru nad zákonností v rozhodovací činnosti soudů a nad zajištěním jednotnosti judikatury.
 - Okruh jeho rozhodovací činnosti byl téměř totožný se současným s tím rozdílem, že nikdy nerozhodoval jako soud prvního stupně. Specifickým případem pak bylo přezkoumávání zákonnosti pravomocného rozhodnutí rozsudku, jímž byl uložen trest smrti. V té době již byly tříčlenné nebo pětičlenné senáty složeny jen ze soudců z povolání a kolegia byla tři - občanskoprávní, trestní a vojenské.

5.6. *Soudnictví po roce 1989*

Financování

- Toto odvětví je a bylo plně financováno ze státního rozpočtu, konkrétně pod kapitolou Ministerstva financí, resp. pod kapitolou Ústavní soud. Financování soudnictví není možno zajistit na tržním principu, vzhledem k jeho specifikům a požadavkům na nezávislost.
- Podíváme-li se blíže na rozpočet pro rok 2004, nalezneme, že na platy soudců se počítalo s celkem 2,339 mld. Kč a na výdaje justice s 10,679 miliardy Kč. V případě Ústavního soudu se na platy soudců počítalo s 18,509 miliony Kč z celkových výdajů 106,769 milionu Kč.
- Nedá se čekat, že by se v budoucnu nějak výrazně změnilo financování celého odvětví, zejména kvůli výše uvedeným důvodům.

Platy soudců

- Základní princip nezávislosti soudnictví je zakotven v české ústavě z roku 1993, ačkoliv ministr spravedlnosti zůstává i nadále odpovědný za jmenování, přeřazování a rušení jmenování předsedů a místopředsedů soudů.
- Ústava ukládá obecný princip neslučitelnosti, podle kterého nemohou soudci zastávat politické úřady ani žádné jiné veřejné funkce. Navíc je vyžadováno, aby se soudci zdrželi všeho, co může narušit jejich nestrannost při jejich soudním rozhodování.
- S výjimkou soudců Ústavního soudu není soudcům zakázáno vstupovat do politických stran a hnutí. Ústava nezaručuje soudcům imunitu.
- Zákon o soudech a soudcích, který vstoupil v platnost v dubnu 2002, stanovuje posun směrem k samosprávě soudnictví vytvořením justičních rad, které mají statut poradního orgánu, na všech úrovních soudů.

Veřejná volba

- V současné době se v soudnictví veřejná volba používá pouze u volby přisedících[1], volbu soudců zakotvovala Ústava z roku 1960 (viz. výše). Přisedící je volen na 4 roky. Přisedící okresních soudů volí zastupitelstva obcí v obvodu příslušného okresního soudu. V hlavním městě Praze volí přisedící obvodních soudů zastupitelstva městské části v obvodu příslušného obvodního soudu. Přisedící krajských soudů volí zastupitelstva krajů, jejichž území je alespoň zčásti v obvodu příslušného krajského soudu. V hlavním městě Praze volí přisedící Městského soudu v Praze zastupitelstvo hlavního města Prahy. Kandidáti jsou navrhováni členy příslušného zastupitelstva.
- [1] Bližší informace viz. §60 a následující zákona o soudech a soudcích.

Veřejná kontrola

- Veřejná kontrola se může nejlépe uplatňovat v co nejprůhlednějším prostředí, kdy veřejnost má snadný a nerušený přístup k informacím. Toto bohužel v české justici není. Patrně by pomohlo zvýšené informační otevřenosti soudů a vůbec celého odvětví.
 - Například Nejvyšší soud Republiky Singapur jako první na světě zavedl kompletní elektronickou agendu, to si v našich podmínkách téměř není možné představit. Přitom dálkový přístup ke spisům (například přes internet) by zcela jistě kontrolu zlepšil. Z českých soudů se na internetu dají najít je nálezy a usnesení Ústavního soudu a rozhodnutí Nejvyššího soudu.
- Celkově vzato má naše justice ještě co dohánět, bude zajímavé sledovat, jak se přizpůsobí moderním trendům, e-soudnictví apod.

Vězeňská služba

- „Účelem trestu odnětí svobody není pouze pachatele trestného činu potrestat a vyřídit si s ním účty, ale především odvrátit ho od páčání zlých činů a naučit ho, aby své přirozené lidské potřeby uspokojoval řádným, pro lidskou společnost přijatelným způsobem. To je prvořadým úkolem vězeňství.“
- „Vězeňská služba nemůže rezignovat na své společenské poslání a musí nabízet těm, kteří se dopouštějí společenských poklesků proti zákonu, alternativy řešení jejich osobní situace. Vězeňská služba ve svém moderním pojetí proto není státem pověřeným trestajícím katem, který si vyřizuje se zločincem účty, jako tomu bylo v minulých stoletích, ale především je složitým sociálním a speciálně pedagogickým systémem, který dovede po dobu výkonu trestu odnětí svobody potrestané osoby účinně použít metody, které změní, nebo ovlivní jeho jednání.“
(Kamila Meclová, ex-GŘ VS ČR)

- Z výše uvedeného poslání vyplývá primární funkce vězeňství, a to **funkce izolační**, jejímž výkonem je ve vězeňství pověřena vězeňská a justiční stráž a **funkce výchovná**.

Struktura odvětví.

- **Vězeňská stráž**
- Plní následující úkoly: střeží, předvádí a eskortuje obviněné a odsouzené, střeží objekty VS ČR a zajišťuje pořádek a kázeň v těchto místech. Dále pak plní úkoly ukládané jí podle zákonů o výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody a zákona č. 552/92 SB.
- **Justiční stráž**
- Pak dle výše citovaných zákonů zabezpečuje ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů. Justiční stráž VS ČR dále dle výše citovaného zákona zajišťuje ochranu při činnosti státních zastupitelství a ministerstva spravedlnosti. Ve VS ČR jsou organizačními články justiční stráže místní jednotky justiční stráže, podřízené po stránce personální a materiální územně příslušným vazebním věznicím nebo věznicím. Jednotky řídí ředitel určené věznice prostřednictvím vedoucího oddělení vězeňské a justiční stráže. Personální a kázeňskou pravomoc nad příslušníky justiční stráže vykonává ministr spravedlnosti, generální ředitel VS ČR a ředitel věznice. Příslušníci zařazení v justiční stráži mohou být dočasně povoláni k plnění úkolů vězeňské stráže ve vazebních věznicích a věznicích. Avšak jen v mimořádných případech, nemůže-li vězeňská stráž zajistit vlastními prostředky pořádek a bezpečnost v těchto místech, a pouze se souhlasem ministerstva spravedlnosti.

- **Správní služba**
- Zabezpečuje organizační, ekonomickou, speciální výchovnou, zdravotnickou a další odbornou činnost. Dále rozhoduje ve správním řízení podle zvláštních právních předpisů. Na této činnosti se v současné době ve VS ČR podílejí především občanští zaměstnanci v pracovním poměru k Vězeňské službě. Příslušníci ve služebním poměru k vězeňské službě zařazení do správní služby mohou být pověřeni plnění úkolů vězeňské stráže.

Řízení a struktura Vězeňské služby ČR

- Vězeňská služba je podřízena Ministerstvu spravedlnosti. Vězeňskou službu řídí ministr spravedlnosti prostřednictvím generálního ředitele Vězeňské služby, kterého jmenuje i odvolává a který mu odpovídá za činnosti VS. Právní úkony jménem státu činí za VS generální ředitel. Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy ČR pro soudy, státní zastupitelství, vězeňství.

Vazební věznice a věznice

- Vazební věznice včetně zvláštních oddělení věznic určených pro výkon vazby zajišťují, aby vazba plnila zákonem stanovený účel. Věznice zajišťují, aby trest odnětí svobody byl vykonáván v souladu se zákonem a současně zabezpečují plnění povinností, které v souvislosti s výkonem trestu ukládají další právní předpisy. Oddělení VS a oddělení výkonu vazby a trestu zde plní primární funkce. K článkům zajišťujícím primární funkce patří i zdravotnická střediska a nemocnice, v ČR existují tři tyto nemocnice. V čele věznice stojí ředitel, kterého jmenuje a odvolává generální ředitel VS ČR.
- V současné době existuje v ČR 33 věznic (13 vazebních věznic a 20 věznic), z toho 2 jsou určeny pro mladistvé a 2 pro ženy s celkovou kapacitou 20122 míst

Financování vězeňství v ČR

- V § 4a odst.1 zákon ČRN č. 555/92 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci ČR ve znění pozdějších předpisů se uvádí, že „Ministerstvo při výkonu státní správy vytváří Vězeňské službě podmínky k řádnému výkonu její činnosti zejména tím, že stanoví Vězeňské službě prostředky státního rozpočtu v rámci rozpočtu kapitoly ministerstva“.
- § 23b odst. 1 shora citovaného zákona zní: „Vězeňská služba může provozovat hospodářskou činnost mimo svoji činnost hlavní, pro kterou byla zřízena, za předpokladu že ve své hlavní činnosti plní úkoly stanovené tímto zákonem“.
- ředitelstvím a uskutečněných na základě přípisu Ministerstva spravedlnosti.

Zdroje ze státního rozpočtu

- Vězeňská služba uspokojuje potřeby, které jsou uspokojovány veřejnými statky typu veřejných služeb, které se společnost rozhodla financovat plně z veřejných financí, a to prostřednictvím organizací, které mají formu organizačních složek státu (dříve rozpočtové organizace). Vězeňská služba ČR jako organizační složka státu je financována prostřednictvím podkapitoly kapitoly státního rozpočtu č. 336, jejímž správcem je ministerstvo spravedlnosti.
- **Rozpočet Vězeňské služby** jako celku rozepisuje ekonomický odbor generálního ředitelství na jednotlivé věznice a ostatní organizační články, přičemž výdaje na mzdy jsou fixním ročním limitem, případně nevyčerpané mzdové prostředky se vrací prostřednictvím Vězeňské služby ČR do státního rozpočtu. Roční limit bez mzdových výdajů věznic rozepíše na jednotlivé provozní výdajové položky a po odsouhlasení generálním ředitelstvím jsou tyto měsíčně ve výši jedné dvanáctiny otevírány jako limit pro čerpání finančních prostředků. Přesuny mezi jednotlivými položkami jsou možné jen omezeně, a to formou rozpočtových opatření po schválení ředitelem věznic (na vědomí generálního ředitelství). Ze zvlášť závažných důvodů může dojít k rozpočtovým změnám v podobě navýšení v rozpočtu věznic schválených generálním

- **Zdroje z hospodářské činnosti**
- Vězeňská služba v souladu s novelou zákona č. 555/92 Sb., (zákon č. 460/2000 Sb.) a v souladu s Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 93/2001, o hospodářské činnosti Vězeňské služby ČR provozuje hospodářskou činnost prostřednictvím středisek hospodářské činnosti VS. Střediska hospodářské činnosti v počtu 10 byla zřízena u vazebních věznic v roce 1995.
- Hospodářské středisko zřizuje jako součást GR VS ČR generální ředitel VS ČR, provozovny v jednotlivých věznicích a vazebních věznicích zřizuje na návrh jejich ředitelů generální ředitel. Hospodářské středisko metodicky řídí a koordinuje činnost jednotlivých provozoven a vede účetnictví o hospodářské činnosti. Informace o celkovém výsledku hospodaření hospodářského střediska za kalendářní rok se předkládá generálnímu řediteli ve stanovených termínech
- Finanční hospodaření provozovny je vedeno odděleně od hospodaření s prostředky rozpočtu věznic a na tuto činnost je možno získat ze státního rozpočtu pouze návratné finanční výpomoci. Zisk z této hospodářské činnosti je mimorozpočtovým zdrojem, který je možno použít na úhradu splátky návratné finanční výpomoci, na další rozvoj provozovny, na krytí potřeb dané věznice souvisejících se zabezpečením úkolů hlavní činnosti VS ČR, nebo na mimořádné odměny pracovníků podílejících se na činnosti provozovny.
- Pokud by provozovna byla ztrátová a není-li možné učinit hospodářským střediskem opatření pro minimalizace nebo odstranění ztráty v následujících letech, tato provozovna se rozhodnutím generálního ředitele zruší.
- Význam provádění hospodářské činnosti je hlavně v zajištění pracovním příležitostí vězňům, význam zisku jako mimorozpočtového zdroje je minimální, protože z hlediska objemů se jedná o minimální výši prostředků.

